

بخش آموزش رسانه تفریحی سنتر

کلیک کنید www.tafrihicenter.ir/edu

 نمونه سوال گام به گام

 امتحان نهایی جزوه

 دانلود آزمون های آزمایشی

درس نامه ی درس یازدهم : شهدا خورشیداند

دانش آموز عزیز ، دانش زبانی این درس در مورد آرایه ی تشبیه است چون در دروس قبل این آرایه به طور کامل توضیح داده شد و از آنجا که در این درس ، صفت بیش تر تشبیه را ایجاد کرده است ، یکبار دیگر ، موصوف و صفت (ترکیب وصفی) و مضاف و مضاف الیه (ترکیب اضافی) و راه های تشخیص این دو را یادآوری کرده و انواع صفت را تحت عنوان ، بیشتر بدانیم ، معرفی می کنم .

❖ موصوف :

کلمه ای است که شخص ، حیوان یا اشیا با آن نامیده می شود . (در واقع همان اسم است .)

مثال : کتاب - دختر - دانش آموز - فاطمه

❖ صفت :

کلمه ای که ویژگی و خصوصیت موصوف (اسم) را شرح می دهد .

مانند : دانش آموز زرنگ / کتاب خوب

توجه !

به ترکیب موصوف (اسم) با صفت ، ترکیب وصفی گفته می شود .

❖ مضافُ الیه :

به اسم یا ضمیری که به دنبال اسم دیگر بیاید تا توضیحی درباره ی آن بدهد یا معنی آن را کامل کند ، مضافُ الیه می گویند . مانند : برادرِ من

توجه!

به اسم قبل از مضافُ الیه (اسم دوم) ، مضاف می گویند و به ترکیب این دو اسم ، ترکیب اضافی می گویند .

❖ راه های تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی

۱. به صفت ، (تر - ترین) اضافه می کنیم اگر کلمه ی جدید معنی دار ساخته شود ، ترکیب وصفی است .
مانند : کوه بلند + (تر) یا (ترین) ————— کوه بلندتر و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .
۲. بین اسم و صفت (—) را برداشته و به ابتدای ترکیب (این) و پایان ترکیب (است) اضافه می کنیم ، اگر درست معنی داد ، ترکیب وصفی است . مانند : گل زیبا ————— این گل زیبا است . و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .
۳. بین (موصوف و صفت) ؛ (ی) اضافه می کنیم ، اگر معنی داد ترکیب وصفی است .
مانند : گل زیبا ————— گلی زیبا و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .
۴. بین (موصوف و صفت) واژه ی (بسیار یا خیلی) می آوریم ، اگر معنی داد ترکیب وصفی است .
مانند : دانش آموز زرنگ ————— دانش آموز بسیار زرنگ و اگر معنی نداد ترکیب اضافی است .

بیشتر بدانیم

انواع صفت ****

۱) صفت بیانی (پسین) :

(الف) صفت بیانی ساده	{	(ب) صفت بیانی لیاقت
(ج) صفت بیانی فاعلی		(د) صفت بیانی مفعولی
(ه) صفت بیانی تفضیلی (تر)		(و) صفت بیانی عالی (ترین)
(ز) صفت بیانی نسبی		

۲) صفت های پیشین :

الف (صفت تعجبی

ب) صفت شمارشی

ج) صفت پرسشی

د) صفت مبهم

ه) صفت اشاره

توضیح صفت ها

۱) صفت بیانی: صفتی است که به چگونگی و خصوصیات اسم مانند: رنگ / جنس / شکل / حجم / مقدار

و ارزش و ... می پردازد .

الف) صفت بیانی ساده : صفتی که خصوصیت موصوف را بیان می کند .

مانند : دانش آموز زرنگ ————— خصوصیت زرنگی را بیان می کند .

ب) صفت بیانی لیاقت : قابلیت موصوف را بیان می کند و از مصدر + ی ساخته می شود .

مانند : گفتن + ی — گفتنی

ج) صفت بیانی فاعلی : صفتی که موصوف خود را به شکل انجام دهنده ی کار توصیف می کند .

صفت فاعلی با رابطه های زیر ساخته می شود :

بن مضارع + ا / گوی = ا = گویا

بن مضارع + ـ نده / گوی + ـ نده = گوینده

بن مضارع + ار / پرست + ار = پرستار

بن مضارع + ان / خند + ان = خندان

بن مضارع + گار / ساز + گار = سازگار

بن مضارع + گر / توان + گر = توانگر

بن مضارع + کار / جوش + کار = جوشکار

بن ماضی + گر / ریخت + گر = ریختگر

بن ماضی + گار / آفرید + گار = آفریدگار

د) صفت بیانی مفعولی : به صفتی می گویند که کار بر روی آن واقع شده است .

برای ساخت صفت مفعولی از رابطه ی زیر استفاده می کنیم :

بن ماضی + ه / گفت + ه = گفته

بن ماضی + ار / دید + ار = دیدار

ه) صفت بیانی تفضیلی (برتر) : به وسیله ی این صفت ، موصوف را در صفتی مشترک یک یا چند موصوف دیگر می سنجد .

طریقه ی ساخت : صفت بیانی ساده + تر / مانند : خوب + تر = خوبتر

و) صفت بیانی عالی (برترین) : صفتی است که موصوفی را در صفتی مشترک با همه ی موصوف های هم جنس می سنجد .

طریقه ی ساخت : صفت بیانی ساده + ترین / مانند : زیبا + ترین = زیباترین

ز) صفت بیانی نسبی : این صفت کسی یا چیزی را به کسی یا چیزی نسبت می دهد .
برای ساخت این صفت از رابطه های زیر استفاده می شود :

اسم + ی / شیراز + ی = شیرازی

اسم + ین / آتش + ین = آتشین

اسم + انه / دختر + انه = دخترانه

اسم + گانه / بچه + گانه = بچه گانه

اسم + گان / مهر + گان = مهرگان

۲) صفت های پیشین

الف) صفت تعجبی : اگر واژه ای (چه - عجب) با اسم همراه شوند و تعجب گوینده را از چگونگی یا مقدار موصوف را بیان کند ، صفت تعجبی گویند .

(چه) یا (عجب) + اسم ————— چه سری ! چه دمی !

ب) صفت شمارشی : از ترکیب اعداد یک تا بی نهایت + اسم ساخته می شود .

مانند : دو خودکار خریدم . (دو صفت شمارشی است)

ز) بعضی مواقع صفت شمارشی ترتیب موصوف را بیان می کند .

طریقه ی ساخت : عدد اصلی + (م) یا (مین)

مانند : چهارم / صدمین

ج) صفت پرسشی : صفتی که در مورد مقدار یا نوع موصوف پرسش می کند .

طریقه ی ساخت : کدام / چند / چگونه / چی + اسم

مانند : چه کتابی خریدی ؟

د) صفت مبهم : کلماتی که نوع ابهام در مفهوم خود دارند .

طریقه ی ساخت : فلان / هیچ / بهمان / هر / چندین / برخی / دگر + اسم

مانند : فلان دانش آموز زرنگ ، هر ورزشکار خوب

ه) صفت اشاره : برای اشاره به کار می رود .

طریقه ی ساخت : این / آن / همین / همان + اسم

مانند : همین کتاب خوب بود .

کارگاه نویسندگی

گزارش نویسی

در پایه ی پنجم به طور مفصل توضیح داده شد اما برای یادآوری :

گزارش ، نوشته ای است که نویسنده ، اطلاعاتی در مورد موضوعی خاص ، در اختیار کسانی می گذارد که از آن آگاه نیستند یا اطلاعات آنها در مورد آن موضوع کامل نیست .

لازمه ی نوشتن گزارش ، خوب دیدن ، خوب شنیدن و دقت کردن در دیده ها و شنیده هااست . برای نوشتن گزارش ، باید ابتدا از گزارش های ساده ، شروع کنیم ؛ مانند : گزارش یکی از مسابقات ورزشی ، گزارش بازدید از کتابخانه ، آزمایشگاه و ...

توجه!

خواندن گزارش های گوناگون از مجلات و روزنامه ها و دیدن و شنیدن گزارش های تلویزیونی ، ما را در نوشتن گزارش ، تواناتر می کند .

تمـرین

گزارشی درباره ی آزمایشی که هفته ی پیش در آزمایشگاه علوم انجام دادید، بنویسید .

نکته ی املائی

نوشتن همزه (ء) : همزه از حروف الفبای عربی است . در زبان عربی :

➤ همزه ی (ء) ابتدای واژه ، معمولاً ، به صورت (الف) نوشته می شود .

مانند : ایمان ، اخلاق ، اعتماد

➤ همزه (ء) وسط واژه ، گاهی ، روی کرسی (و) نوشته می شود .

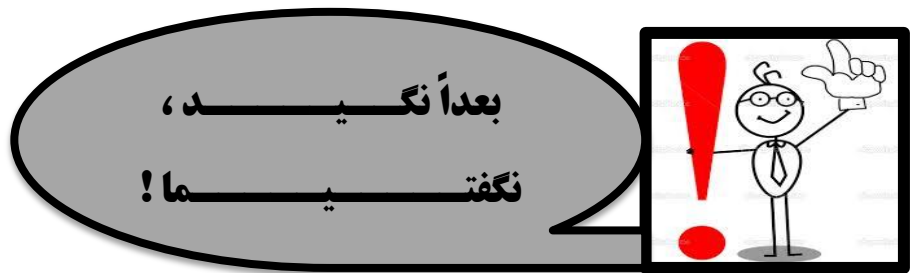
مانند : مؤمن ، رؤیت

گاهی ، روی کرسی دندان (ی) نوشته می شود .

مانند : رئیس، قرائت

➤ همزه ی (ء) پایانی ، به صورت جدا نوشته می شود ؛

مانند : شیء ، امضاء

۱. همزه ی پایانی واژه های عربی رایج در فارسی ، اگر بعد از «ا» بیاید ، نوشته نمی شود .

مانند : املا ، امضا

۲. واژه های عربی که در فارسی همزه ی پایانی آنها حذف می شود ، در حالت اضافه ، به جای همزه ، حرف

میانجی « ی » می گیرند .

مانند : اعضای انجمن ، املا ی فارسی ، امضای مدیر

۳. همزه ی پایانی واژه های عربی ، اگر بعد از حرف ساکن بیای ، حتماً باید نوشته شود

مانند : جزء ، شیء

تمرین

شکل صحیح کلمات را انتخاب کنید .

- دانش آموزان (انشای - انشاء) خود را در کلاس خواندند .
- معلم گفت : (شهدای - شهداء) انقلاب ما در تاریخ جودان می مانند .
- دبستان از دانش آموزان (امضاء - امضای) تعهد گرفت .
- والدین باید (اعضاء - اعضای) انجمن ائلیا و مرییان را انتخاب کنند .
- هر کدام از دانش آموزان (مسؤل - مسول) کاری در کلاس هستند .
- ما دیشب هلال ماه را (رویت - رؤیت) کردیم .

ابوعلی سینا ، از دانشمندان مشهور قرن چهارم و پنجم است . در بخارا کسب علم کرد و در ده سالگی حافظ قرآن شد . در جوانی پادشاه سامانی - نوح منصور - را معالجه کرد و از کتاب خانه ی گرانبهای او بهره برد . در راه سفر

به همدان بیمار شد و در آن شهر درگذشت . از آثار او می توان به کتاب های « شفا - قانون و دانش نامه ی علایی » اشاره کرد . طبق آنچه گفته شد آثار بیشتری داشته اما در حمله ی مغول به ایران بیش تر نوشته های او از بین رفته است .

بهمنیار بن مرزبان ابوالحسن (قرن پنجم هجری شمسی)
دانشمند ایرانی و شاگرد سرشناس ابن سینا بود . کتاب « المباحثات » ابن سینا بیشتر در پاسخ به پرسش های اوست .

تمرین

۱- ابوعلی سینا اهل کدام شهر بود ؟

۲- اثر مهم ابوعلی سینا چه بود و در چه موردی نوشته شده است ؟

۳- یکی از شاگردان سرشناس ابوعلی سینا چه نام دارد ؟

خود سنجی				
خ	خ	ق	ق	ن ت
				ترکیب وصفی و اضافی را به صورت کاربردی یاد گرفتم .
				با انواع صفت آشنا شدم .
				مهارت نوشتن گزارش را پیدا کردم .
				با گذاشتن همزه در قسمت های مختلف کلمه آشنا شدم .
				با چند اثر از ابوعلی سینا آشنا شدم .

والدین سنجی				
خ	خ	ق	ق	ن ت
				فرزندم تمیزین ها را به خوبی پاسخ داد .
				درس نامه ی این درس را به خوبی یاد گرفت .

سؤال های تست پایان فصل چهارم

۱- واژه ی « کُتَب » جمع کدام کلمه است ؟			
۱-کاتب	۲- کتاب	۳- کتیبه	۴- مکتوب
۲- کدام یک از کتاب های زیر ، از علامه دهخدا نیست ؟			
۱-لغت نامه	۲- ترجمه ی روح القوانين	۳- سیاست نامه	۴- امثال و حکم
۳- مفصل ترین کتاب لغت در زبان فارسی چه نام دارد و اثر کیست ؟			
۱-فرهنگ فارسی / دکتر محمد معین	۲- دایره المعارف فارسی / غلامحسین مصاحب		
۳-فرهنگ عمید / دکتر حسن عمید	۴- لغت نامه / علی اکبر دهخدا		
۴- ساختار کدام واژه با سه واژه ی دیگر متفاوت است ؟			
۱-نمکدان	۲- سنگدان	۳- تیردان	۴- سخن دان
۵- در کدام گزینه غلط املایی وجود دارد ؟			
۱-پس از چند جمله مناجات ، صدای دلنشینی به گوش رسید ، صدای اذان بلند شد : الله اکبر			
۲- نتوانستم در این همه سال ، محبتی در دلت بیافکنم .			
۳- پس از جست و جوی بسیار با تمسخر و تعجب ، رو به رو می شود و با شگفتی از او پاسخ می شنود .			
۴- لغت نامه، مهم ترین و اساسی ترین اثر دهخدا است و بیش تر شهرت دهخدا به خاطر همین اثر اوست .			
۶- معنای « سلیم » و « علیم » در بیت زیر چیست ؟			
« شیخ خندید و بگفتش ای سلیم این درخت علم باشد ، ای علیم »			
۱-بی عیب / دانا	۲- ساده دل / اهل علم	۳- نادان / نادان	۴- دانا / دانا
۷- حکیم ابوالقاسم فردوسی ، شاهنامه را در چه قالبی سروده است ؟			
۱-قطعه	۲- قصیده	۳- غزل	۴- مثنوی
۸- در کدام نوع شعر ، دو مصراع یک بیت ، ردیف و قافیه ندارد ؟			
۱-مثنوی	۲- قطعه	۳- قصیده	۴- غزل
۹- در عبارت « شهید ، داستانی است پر از حادثه و زیبایی » از کدام آرایه استفاده شده است ؟			
۱-مبالغه	۲- تشبیه	۳- کنایه	۴- شخصیت بخشی
۱۰- در جمله ی « شهید چون شقایق ، سرخ است . » کلمه ی سرخ کدام یک از ارکان تشبیه است ؟			
۱-مشبه	۲- مشبه به	۳- وجه شبه	۴- ادات تشبیه
۱۱- در جمله ی « معلم کوشای کلاس ما ، خندان آمد . » کوشا و خندان به ترتیب و هستند .			
۱-مضاف الیه / صفت	۲- مضاف الیه / قید	۳- قید / مضاف	۴- صفت / قید

۱۲- به کدام یک از کلمه های زیر ، می توان « گزار » اضافه کرد تا کلمه ی مرکب صحیحی به دست آید ؟

- ۱- پایه ۲- بنیان ۳- سرمایه ۴- خدمت

۱۳- مفهوم کلمات « چو ، چون » در کدام گزینه با بقیه فرق دارد ؟

- ۱- شهید چون چراغی است که در خانه ی ما می سوزد .
۲- همچو رویش در بهاران
۳- چو رستم بدیدش برانگیخت اسب
۴- شهید چون شقایق سرخ است .

۱۴- نوشته ای که نویسنده در آن به توضیح و بیان ویژگی های و جزئیات شنیده ها و دیده های خود می پردازد ؟

- ۱- خاطره نویسی ۲- گزارش نویسی ۳- خلاصه نویسی ۴- شرح حال نویسی

۱۵- در بیت زیر قافیه و ردیف کدام است ؟

- « خوشا آنان که الله یارشان بی به حمد و قل هو الله کارشان بی »
۱- الله - الله (ردیف) / بی - بی (قافیه) ۲- الله - الله (ردیف) / یارشان - کارشان (قافیه)
۳- یارشان - کارشان (قافیه) / بی - بی (ردیف) ۴- الله - الله (قافیه) / بی - بی (ردیف)

۱۶- کدام دسته از کلمات هم خانواده نیستند ؟

- ۱- معلم - تعلیم - علوم - معلوم ۲- سلاح - تسلیحات - اسلحه - مسلح
۳- رحلت - محل - راحل - مرحله ۴- اطبا - طیب - مطب - طب

۱۷- در کدام یک از ترکیب های زیر تشبیه دیده نمی شود ؟

- ۱- رحلت کاروان ۲- گلدان لب ۳- خاک طلب ۴- بارن اجابت

۱۸- جمع مکسر در کدام گزینه به درستی نوشته نشده است ؟

- ۱- ظلم (مظلومیت) ۲- متن (متون) ۳- شعر (اشعار) ۴- سلاح (اسلحه)

۱۹- معنای کنایه ای ترکیب های مشخص شده در بیت زیر ، در کدام گزینه به درستی آمده است ؟

- « اگر آن سبز قامت رو نماید در باغ خدا را می گشاید »
۱- درخت / سبزه زار ۲- پیامبر / آسمان ۳- امام زمان / بهشت ۴- باغبان / بوستان

۲۰- ساختمان کدام کلمه متفاوت است ؟

- ۱- دل پذیر ۲- هیجان انگیز ۳- زادگاه ۴- کاروان سرا

۲۱- در کدام گزینه « منادا » نیامده است ؟

- ۱- مراقب محمد باش . به خواست خدا آینده ی درخشانی خواهد داشت .
۲- بوعلی با صدایی امیخته به محبت گفت : بهمنیار ، بهمنیار
۳- جوان ، برخیز و نزدیک تر بیا

۴- شیخ عطار ، پسر م است ، محمد

۲۲- املای کدام کلمه با توجه به معنی آن نادرست است ؟

۱- بدرقه : همراهی ۲- سلیم : ساده دل ۳- اسرار : پافشاری طاقت : توانایی

۲۳- کتاب ابن سینا در پاسخ به پرسش های بهمنیار بن مرزبان است .

۱- قانون ۲- شفا ۳- المباحثات ۴- دانش نمایی علایی

۲۴- نوع ترکیب در کدام گزینه نادرست است ؟

۱- آب و هوای دل پذیر (ترکیب وصفی) / سفر هیجان انگیز (ترکیب وصفی)

۲- فکر خلاق (ترکیب اضافی) / خواب عمیق (ترکیب وصفی)

۳- فرستاده ی خدا (ترکیب اضافی) / کوچه ی سمرقند (ترکیب اضافی)

۴- شدت سرما (ترکیب اضافی) / دانشمندان سرشناس (ترکیب وصفی)

۲۵- در کدام گزینه اجزای جمله درست قرار گرفته است ؟

۱- باد بهاری وزید از طرف مرغزار ۲- تو دادی مرا گردی و دستگاه

۳- ز سمش زمین شد همه ، چاک چاک ۴- کم گفتن هر سخن صواب است .

۲۶- در کدام گزینه وجه شبه (قسمت چهارم) به درستی بیان نشده است ؟

۱- شهید چون چراغی است که در خانه ی ما می سوزد . (گرمی بخش بودن)

۲- شهید مثل یک نمره ی بیست ، داخل دفتر قلب من و تو می ماند . (به یاد ماندنی)

۳- لاف از سخن چو در توان زد / آن خشت بود که پر توان زد (ارزشمند و کم یاب بودن)

۴- بزد تیغ و بنداخت از بر ، سرش / فرو ریخت چون رود ، خون از برش (فوران و جوشش)

۲۷- مفهوم کدام گزینه به بیت زیر نزدیک تر است ؟

« با اینکه سخن به لطف آب است کم گفتن هر سخن صواب است »

۱- زبان در دهان ای خردمند چیست ؟ / کلید در گنج صاحب سخن

۲- مزن بی تأمل به گفتار دم / نکو گو و گر دیر گویی چه غم

۳- زبان بریده به کنجی نشسته صم بکم / به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم

۴- گر راست سخن گویی و در بند بمانی / به زان که دروغت دهد از بند ، رهایی

۲۸- املای کدام واژه با توجه به معنی آن صحیح نیست ؟

۱- تأخیر: عقب انداختن ۲- سلیم : ساده دل ۳- جرعت : دلیری ۴- حجره : غرفه

۲۹- ترتیب کدام دسته از کلمه ها در فرهنگ لغت درست است ؟

۱- طپانچه - طشتک - طفیلی - طفولیت

۲- طریقت - طلایه - طنین - طینت

۳- طعن و لعن - طعمه گذاری - طمطراق - طمع

۴- طرفین - طغیان - طیب خاطر - طول موج

۳۰- کدام گزینه نمی تواند بیتی از قالب مثنوی باشد ؟

۱- به دست آهن تفته کردن خمیر / به از دست بر سینه ، پیش امیر

۲- همچو حافظ ، غریب در ره عشق / به مقامی رسیده ام که مپرس

۳- تن زنده والا به ورزندگی است / که ورزندگی مایه ی زندگی است

۴- شبروان ، مست ولای تو علی / جان عالم به فدای تو علی